

International Conference on Linguistics, Literature And Translation

International Conference on Linguistics, Literature And Translation - double-blind peer-reviewed, monthly, open-access proceeding published to get excellence on Research and Development. It publishes high-quality articles across the breadth of linguistics, literature and translation research. With its uniquely broad coverage, all articles are free to access across the globe, allowing authors to share their research and maximise its impact. The boletín on Linguistics, Literature And Translation is led by expert international editorial board members who take an objective approach to peer review, ensuring each research paper is reviewed and evaluated on its own scholarly merits and research integrity. Joining your work in the International Conference of Linguistics, Literature, and Translation means you will receive prompt and reliable publishing and a global platform for your research to reach its full potential.

ISPAN TILIDA SO'ROQ GAPLARNING UMUMIY KO'RINISHI VA KOMMUNIKATIV TURKUMLARI

Shamaxmudova Aziza Furqatovna

Samarqand davlat chet tillari instituti professori

Fayziyeva Iroda Xusniddin qizi

Samarqand davlat chet tillari instituti 2-bosqich magistranti

Annotatsiya

Mazkur tezis ispan tilidagi so'roq gaplarning grammatik va kommunikativ tuzilmalarini tahlil qiladi. Ushbu tadqiqot so'roq gaplarning kommunikativ turkumlarini, ularning ma'lumot olish, tasdiqlash va aniqlik kiritishdagi rolini yoritadi.

Kalit so'zlar: Ispan tili, so'roq gaplar, kommunikativ turkumlar, grammatika, intonatsiya.

So'roq gaplar har qanday tilning muhim unsurlaridan biri bo'lib, ular muloqotda ma'lumot olish, tasdiqlash yoki aniqlik kiritish kabi maqsadlar uchun qo'llaniladi. Ispan tili dunyo miqyosida keng tarqalgan til bo'lib, undagi so'roq gaplarning grammatik va kommunikativ tuzilmalari tahlili lingvistik jihatdan qiziqarli mavzudir. Ushbu tezisda ispan tilida so'roq gaplarning grammatik va nutqiy xususiyatlari hamda ularning kommunikativ turkumlarga ajratilishi o'rganiladi.

Ispan tilidagi so'roq gaplar kommunikatsiyaning asosiy vositalaridan biri bo'lib, ular nutqiy tizimdagi o'rinlari va sintaktik jihatlari bilan boshqa gaplardan ajralib turadi. Shuningdek, so'roq gaplarning intonatsiyasi va talaffuzi suhbatni aniq, tushunarli va qiziqarli qilishga xizmat qiladi. So'roq gaplar yordamida ijtimoiy aloqalar kuchayadi va suhbatning davomiyligi ta'minlanadi.

Ispan tilida so'roq gaplarning grammatik xususiyatlari:

Ispan tilida so'roq gaplar maxsus grammatik tuzilmalar orqali ajralib turadi. Masalan, so'roq gaplarda fe'l odatda subyektdan oldin keladi: «¿Cómo estás?» (“Qandaysan?”). Shuningdek, maxsus so'roq olmoshlari (¿qué?, ¿quién?, ¿cuándo?) yordamida tuzilgan gaplar keng qo'llaniladi.

Kommunikativ turkumlarga ko‘ra so‘roq gaplar:

- **Ma’lumot olishga qaratilgan gaplar:** Bu turdagi so‘roq gaplar javob sifatida yangi ma’lumot olishga qaratilgan bo‘ladi. Masalan: ¿Qué quieres comer? (“Nima yemoqchisan?”).
- **Tasdiqlash yoki inkor etishga qaratilgan gaplar:** Bunday gaplar “ha” yoki “yo” kabi qisqa javoblarni talab qiladi: ¿Vienes mañana? (“Ertaga kelasizmi?”).
- **Aniqlik kiritishga qaratilgan gaplar:** Ushbu turkumdagi gaplar mavhum yoki noaniq axborotni aniqlashtirish uchun ishlatiladi: ¿De dónde eres exactamente? (“Aniq qayerdansiz?”).

So‘roq gaplarning intonatsiya va tinish belgilari orqali ifodalanishi:

Ispan tilida so‘roq gaplar yozma nutqda so‘roq belgilari (?) va (¿) yordamida ajratiladi. Og‘zaki nutqda esa intonatsiya ko‘tarilish bilan so‘roq ma’nosi ifodalanadi.

Ayrim holatlarda savol belgisini matn yoki u qo‘yilgan gapdan avval emas, boshqa so‘zlar bilan aytganda, savol aslida boshlangan joydan qo‘yish maslahat beriladi. Shu sababdan belgisi ekstrasentsial mavzularga mos kelishi qoidaga muvofiq bo‘ladi. Masalan: Chunki haqiqatda bu toifadagi deputatlar Kongressda nima qilmoqchi? Bu qoidalariga qaramasdan, ochilish savol belgisi shu konstruktsiyalarini tasdiqlash va tushuntirish so‘raladigan so‘roqlardan ajratishga moyil bo‘lishini hisobga olish zarurdir. Boshqa tomondan, ma’ruzachi darhol oldingi gapni yoki uning bir qismini takrorlaydigandir, uning bu xususiyatlari orfografik jihatdan o‘zgachadir. Shu bilan bir qatorda boshlovchi so‘roq belgisini undov oldidan emas, keyin qo‘yish maqsadga muvofiqdir. Lekin savolning o‘ng tarafida joylashgan vokativlar savol ichida qoladi, buni inobatga olgan holda bu nima Mariya? Matnlarda mavzu sifatida berilgan –mente qo‘shimchalariga nisbatan so‘roq belgisi pozitsiyasidagi matnlarda ma’lum bir o‘zgarishlar seziladi. Bunday turlarga mavzu mavqeidagi ba’zi sabab va gaplar inobatga olinadi. Masalan: ekstrasensial mavzular, bularga lekin bog‘lovchisi, ammo qo‘shma gap va boshqa bog‘lovchilar hamda nutq belgilari ham so‘roqlardan tashqari bo‘ladilar.

Ispan tilidagi so‘roq gaplar nafaqat grammatik jihatdan, balki kommunikativ vazifalari bo‘yicha ham xilma-xildir. Ularning tuzilishi va maqsadli qo‘llanilishi tilda samarali muloqot qilishda muhim rol o‘ynaydi. Ushbu tahlillar boshqa tillar bilan qiyosiy o‘rganish uchun ham katta ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati:

1. Alarcos Llorach, E. (1994). *Gramática de la lengua española*. Espasa-Calpe.
2. Butt, J., & Benjamin, C. (2013). *A New Reference Grammar of Modern Spanish*. Routledge.
3. Hualde, J. I. (2005). *The Sounds of Spanish*. Cambridge University Press.
4. Navarro Tomás, T. (1965). *Manual de pronunciación española*. Consejo Superior de Investigaciones Científicas.
5. Real Academia Española (RAE). (2009). *Gramática descriptiva de la lengua española*. Espasa Libros.